

Konkrečių Vyriausybės darbų plane konkretumo nėra

Iš Vyriausybės išvardytų 46-ių neva konkrečių darbų penkiems prioritetams įgyvendinti nėra pusės rezultatų apčiuopiamais rodikliais pa-

AUŠRA LĖKA

Jau pusantrų metų dabartinis Ministrų kabinetas leidžia garą, peikdamas pirmtakus ir teisindamasis krize, tačiau nepastebi, kad pats paskendęs nekonkrečiose vizijose.

“Dauguma Vyriausybės planuojamų šių metų darbų atitinka verslo lūkesčius, tačiau neaišku, kada jie bus įgyvendinti, nes dar tik ketinama rengti teisės aktus. O kai kurios tezės tokios abstrakčios, kad neaišku, kas konkrečiai už jų slypi”, – sako Lietuvos pramoninkų konfederacijos (LPK) viceprezidentas Gediminas Rainys.

Iš tiesų Vyriausybė konkrečių šių metų darbų sąrašą penkiems savo prioritetams įgyvendinti Seimui teikia (kartu su 2009 m. ataskaita) jau praėjus ketvirtadaliui darbams atlikti numatytos laikotarpio, bet daugelis jų nėra nepradėti. O iš išvardytų 46-ių neva konkrečių darbų nėra pusės rezultatų apčiuopiamais rodikliais pamatuoti neįmanoma.

1 Mažinti nedarbą, skatinti ekonomiką

2010-aisiais Vyriausybė, kaip ir prieš pusantrų metų pradėdama savo veiklą, tebežada “realiai skatinti ūkio atsigavimą”, taip pat “imtis aktyvių veiksmų, kurie skatintų darbo vietų kūrimą”. Tačiau visi aštuoni nurodyti konkretūs darbai svarbiausiam prioritetui įgyvendinti praktiškai tepasiekę vizijų stadiją. Pradedama nuo pažadų supaprastinti teri-

torijų planavimą, statybos leidimų išdavimą. “Apie šią gerą iniciatyvą jau diskutavome su Vyriausybe, ji minima ir nacionaliniame susitarime. Tačiau iš Seimo Aplinkos komiteto išgirdome, kad reikės keisti daug teisės aktų, tad parlamentaram negali pažadėti, kad viską priims greitai, mat Seimas nėra štam-pavimo mašina”, – G.Rainys stebisi, kodėl prioritetiniam Vyriausybės darbui Seime pirmenybė neteikiama. Beje, dar pernai prieš rudens sesiją ūkio ministras Dainius Kreivys šiuos projektus “Veidui” buvo pristatęs kaip rudens sesijos “vinis”.

Kitas didysis prioritetinis Vyriausybės darbas – “pradėti įgyvendinti Viešojo ir privataus sektorių partnerystės programą”. G.Rainys sveikintų ir šį darbą, jei Vyriausybė ketintų jį konkrečiai atlikti. Tačiau ji kol kas planuoja tik parengti teisinius aktus, atrinkti projektus, kurti užsienio investuotojams skirtą informacinę bazę. “Prieš kelerius metus apie tai diskutavau su Didžiosios Britanijos, kurioje ypač skatinami viešojo ir privataus sektoriaus bendri projektai, tuomečiu ambasadoriumi Lietuvoje. Įsiminiau jo įspėjimą, kad jei pradėsime nuo naujos teisinės bazės kūrimo, tai užtruks dešimtmečius. Betgi yra galimybė pradėti be specialiųjų įstatymų, panaudojant esamą teisinę bazę”, – įsitikinęs G.Rainys. Beveik tragikomiškai skamba ir trečias darbas – “pasiekti, kad būtų pradėti įgyvendinti pirmieji daugiabučių namų atnaujinimo in-

vesticiniai projektai pagal naują kreditavimo mechanizmą”. Užtuot nežinia kelintą kartą žadėjus “pasiekti, kad būtų pradėta”, jau laikas būtų ką nors ir užbaigti.

“Jei tai būtų padaryta, ne vienas tūkstantis emigrantų būtų likę Lietuvoje ir dirbę šimtų milijonų litų vertės projektuose”, – neabejoja G.Rainys.

Kiti vardijami prioritetiniai darbai – parengti teisės aktus, kurie sumažintų verslui reikiamų pildyti ataskaitų, įgyvendinti priemones, “šalinančias biurokratinės kliūtis, nereikalingą ir nepagrįstą reguliavimą” ar “padėsiančias kurti ir išlaikyti daugiau darbo vietų”, yra tiesiog abstraktumo viršūnė.

2 Modernizuoti valstybės tarnybą, kovoti su korupcija

Antras didysis šių metų Vyriausybės prioritetas – modernizuoti valstybės tarnybą ir kovoti su korupcija – taip pat skęsta teorinėse miglose. “Parengtos valstybės tarnybos koncepcijos tikslai labai ambicingi, nes norima patį modelį padaryti artimesnį postų sistemai, vadybinį, labiau kontraktinio ir projekcinio valdymo. Tačiau tai tik pradinis etapas: koncepcija yra siūlymų rinkinys, skirtas diskusijai, o ne galutinė Vyriausybės pozicija”, – sako Viešosios politikos ir vadybos instituto programų vadovas Vitalis Nakrošis. 2010 m. užsimota ir “minimaliais finansiniais ištekliais” įvykdyti “esminį proveržį” diegiant elektronines viešąsias paslaugas. Kokie konkretūs darbai jau būtų vadintini esminiu proveržiu, nekonkretizuojama. Dar žadama “užtikrinti valstybės tarnautojų asmeninės

matuoti neįmanoma

atsakomybės neišvengiamumą ir įtvirtinti nepriekaištingos valstybės tarnautojo reputacijos institutą", "užtikrinti priimamų teisinių sprendimų ir viešųjų finansų naudojimo viešumą" ir t.t. Regis, idealų sąrašas supainiotas su konkrečių darbų planu.

3 Efektyviai naudoti viešuosius finansus

Dar Vyriausybė pasiryžo keisti dvidešimt metų naudotą valstybės biudžeto rengimo sistemą, pereiti prie į rezultatus orientuoto modelio, įgyvendinti realų strateginį planavimą. "Strateginio planavimo pertvarkymas – geras siekis, – giria Lietuvos laisvosios rinkos instituto (LLRI) ekspertė Kaetana Leontjeva. – Tačiau norint pasiekti rezultatų šioje srityje, jau šiandien turi būti kalbama, kaip ta pertvarka bus įgyvendinama. Kadangi to nėra, galima tik spėti, kad šiais metais šioje srityje vargu ar kas nors įvyks. Siekis viešai skelbti kuo išsamesnę informaciją apie biudžeto išlaidas taip pat yra geras ir labai reikalingas, siekiant didinti biudžeto skaidrumą, bet kol kas ir tai nėra įgyvendinta". Ekspertei kelia abejonių ir tarp konkrečių šių metų darbų įrašytas punktas "numatyti galimybę" kaupti rezervą, kuris būtų naudojamas susidarius ekstremalioms sąlygoms šalies ūkyje. Vargu ar šiemet, kai valstybės biudžeto deficitas sieks apie 5 mlrd. Lt, skolintomis lėšomis turėtų būti kaupiamas dar ir rezervas, nes pirmiausia reikia subalansuoti biudžetą. Vyriausybė ketina valdyti savivaldybių

biudžetų įsiskolinimus, už ką LPK viceprezidentas G.Rainys ją linkęs pagirti, jei tik į tai nebus pažiūrėta formaliai. "Vertinant savi-valdybių veiklą skolos dinamika turėtų būti vienas pagrindinių rodiklių. Štai atsiskaitydami už savo darbą vietos politikai kalba apie naujus kelius, tiltus, renovuotas mokyklas, bet jeigu tai padaryta skolos didinimo sąskaita, tai neturėtų būti vertinama teigiamai", – mano G.Rainys. Tarp svarbiausių darbų – ir šešėlinės ekonomikos masto mažinimas. Tačiau, LLRI ekspertų įsitikinimu, pasirinktos netinkamos priemonės: užuot ėmusis reguliavimo ir mokesčių mažinimo, su šešėliu kovojama administracinėmis priemonėmis – griežtesnėmis baudomis. Vyriausybė dar įsirašė tokius "konkrečius" 2010 m. darbus, kaip "skatinti sąžiningai mokėti mokesčius", nors nepaaiškino, kaip tai atrodys praktiškai – ar vengiantieji mokėti bus sodinami į kalėjimus ar, atvirkščiai, naktinės reformos mokesčiai, ypač besiverčiantiems individualia veikla, bus sumažinti iki pakeliamos naštos.

4 Vykdyti struktūrines reformas

Šiųmetis struktūrinių reformų sveikatos apsaugos, švietimo, energetikos srityse įgyvendinimo darbų sąrašas jau šiek tiek konkretesnis. Apskričių administracijų panaikinimas lyg ir turėtų būti pats konkrečiausias, nes jau nuo liepos 1 d. apskričių

LPK viceprezidentas G.Rainys: "Kai kurie Vyriausybės vardijami darbai tokie abstraktūs, kad net neaišku, kas konkretaus už to slypi".

administracijų nebeliks. Tik bėda ta, kad iki naujos tvarkos likus vos trims mėnesiams vis dar tebekyla begalė klausukų, pavyzdžiui, tebediskutuojama bene svarbiausiu – žemės valdymo klausimu. Sveikatos apsaugos reforma, nepaisant skandalų ir ministrų kaitos, lyg ir juda. Įsipareigota šiemet įvesti papildomą savanorišką sveikatos draudimą, įgyvendinti sveikatos įstaigų tinklo optimizavimo planą. Tačiau dėl jo sėkmės dar anksti džiaugtis, nes dalis Seimo narių inicijavo kreipimąsi į Konstitucinį Teismą. Švietimo sistemos srityje šiemet užsibrėžta pertvarkyti profesinio mokymo įstaigų tinklą, sujungti profesinio ir darbo rinkos mokymo centrų sistemas. Atsilaikyta prieš priešinimąsi aukštojo mokslo reformai, tad reikia

tikėtis, kad pavyks reformuoti ir profesinį mokymą.

Sunkiau sekasi socialinės apsaugos pertvarkytojams. Šiemet žadama "Sodros" išmokas susieti su realiomis pajamomis, mažinti išmokų skaičių, sukurti veiksmingą kontrolės sistemą, kuri užkirstų kelią piktnaudžiavimui. Tačiau nėra nei bendro reformos vaizdo, nei aiškumo, kaip mažės "Sodros" fiskalinis deficitas.

Na, o reformuodama energetikos sektorių Vyriausybė apsiima garantuoti patikimą elektros energijos tiekimą, plėsti elektros rinką, pasirengti statyti naują atominę elektrinę. LPK viceprezidentas G.Rainys palaiko Vyriausybę dėl užmojų plačiau naudoti atsinaujinančius energijos išteklius, dėl ketinimų statyti dujų terminalą, bet labai laukia, kada pagaliau bus imtasi konkrečių darbų. Ekspertai pastebi, kad energetikos srities skiltyje Vyriausybė vis dėlto prisirašo ne nuo jų priklausančius tikslus. "Uždarius Ignalinos AE elektros yra, o pesimistiškos prognozės, kad kaina bus 80 ct/kWh, neišsipildė. Tačiau taip atsitiko tik dėl kritusių naftos kainų ir pigios elektros energijos importo iš Rusijos. Sumažėjusios gamtinių dujų kainos šiek tiek kompensuoja brangią elektros gamybą Lietuvoje, o dėl pigaus importo iš Rusijos elektra kainuoja mažiau, nei kainuotų elektrą gaminant Lietuvoje. Tačiau visa tai – ne valdžios nuopelnas", – vardija LLRI vyresnysis ekspertas Žilvinas Šilėnas.

5 Kurti pažangos viziją "Lietuva 2030"

Ir paskutinis valdžios prioritetas – ateities vizija. Niekas neneigia būtinybės valstybei numatyti savo plėtros strategiją, bet K.Leontjeva pastebi: "Vyriausybė, kurdama pažangos viziją "Lietuva 2030", iš esmės planuoja ne tai, ką turėtų padaryti pati, pavyzdžiui, subalansuoti biudžetą, mažinti

biudžeto išlaidas ir mokesčius, naikinti perteklinį reguliavimą, bet tai, ką turėtų padaryti neviešasis sektorius". Žinia, už futurologijos rezultatus Andriaus Kubiliaus Vyriausybei atsakyti neteks, tačiau sunku bus pareikalauti atsakomybės ir už šių metų darbus. Kaip pareikalauti atsakomybės už tokį "konkretų" darbą: "Užtikrinti tinkamą ir racionalų lėšų sutelkimą programai įgyvendinti, neviršijant 2010 metams skirtų valstybės asignavimų ir ES lėšų"? O kokie pamatuojami rodikliai, jei įsipareigojama "skatinti", "gerinti", "pradėti" ar "įvykdyti esminį proveržį"? Ar nevertėtų Vyriausybei pasinaudoti garsiųjų I.Ilfo ir J.Petrovo patarimu: nereikia kovoti už švarą, reikia šluoti.